

ЎЗБЕК ТИЛИ ВА АДАБИЁТИ

Тестда 32 тест топшириғи бор.

Синовнинг бу қисми жавобни танлаш вазифасидан туради. Ҳар бир саволга тўрт вариант жавоб берилади. Уларнинг ичидан фақат биттаси тўғри жавоб бўлади. Ҳар бир савол учун сиз танлаган жавобнинг ҳарфини доирага олинг.

1-қисм

1-бўлимда 28 тест топшириғи бор

№1. Қуйида берилган тўртликлардан омоним сўзларга мосини аниқланг.

А) Чучмома гул зангори,
Жажжигина кўнғирок
Бошин эгган иболи
Узиб олайми, ўртоқ?	Б) Келар сел, кўкда гоҳо бўлса чакмоқ,
Зарар қилгай данакни тишда чакмоқ.
Ёмондир икки ўртоқ ўртасида,
Уриштирмоқ учун бир-бирига чакмоқ.
В) Сен шаҳаншоҳликни олгин,
Менга қуллик бўлса бас,
Бор жафокорлик сенга-ю
Бор вафодорлик менга.	Г) Йўлчиман, манзилим денгиздан нари,
Ложувард уфқнинг тубига яқин.
Кўнглимда дардларим дарёдек оқин,
Чайқалар кўзларим тикилган сари.

№2. Синоним сўзлар қаторини топинг.

А) Куч, қувват, шаддод	Б) Шамол, ел, шабада
В) Юз, башара, ниқоб	Г) Олам, Ватан, тўлик

№3. Қуйида иборалар берилган қаторни белгиланг.

- А) Фигони фалакка чиқмоқ, ноғорасига ўйнамоқ, оғзи қаттиқ одам
- Б) Игнанинг кўзи, ширин қанд, кўл томири, ит тумшуг
- В) Пўлат қилич, кўли гул, танбурнинг қулоғи, қозонинг қулоғи
- Г) Чаман бўйи, дўстлар давраси, чехрасидаги тараддуд

№4. Қуйида қўшма сўзлар иштирок этган гапни белгиланг.

- А) Маълум бўлдимки, сиз жаноб бу хусусда биз билан маъқулсиз?
- Б) Қош-қовоғи уюлиб, башарасидан заҳар томиб турарди.
- В) Атлас бўлганда ҳам қанақа атлас денг, худди Болтабойнинг кўнглидаги саккизтепки...
- Г) Шу кун тасодифан даладан эрта қайтган отам, чопиқ қилаётган эди.

№5. Қуйидаги от ясовчи қўшимчалар қатнашган гапни топинг.

- А) Болали аёл машина кутиб турган эди.
- Б) Ўктам хайрлашар экан...ҳовлидан булбулникидай янгроқ, ёқимтой, тоза овоз эшитилди.
- В) Дўстлик нима, душманлик нима,
Фарқ этаман, шак келтирмам ҳеч.
- Г) Кутида етмиш шар бор,
Унда қизил, кўк, сарик.

№6. Нуқталар ўрнига мос келадиган қўшимчалар қаторини белгиланг.

- Бир чигит... кўкариб,
- Сен ўсасан кўпайиб,
- Нур... баҳра оласан,
- Бошинг кўк... кўтариб.

- А) –дан, - га, - ни Б) –ка, - дан, - да В) –да, - дан, - ка Г) – га, - дан, да

№7. Сифат ясовчи кўшимчалар иштирок этган гап қайси қаторда берилган?

- А) Ровийлар дерлар: дунёда севинтирувчи бирон нарса йўқки, кетидан хафа қилгувчи бир нарса келмаса.
- Б) Серчанг, сершовкин кўчаларда одамлар дарёдай оқиб борарди.
- В) Олтовлон ола бўлса, оғзидагини олдирар, тўртовлон тугал бўлса, унмаганни ундирар.
- Г) Одамда уч фазилат бор: тўғри сўзлайди, ҳаромдан сақланади, мол-дунё орттирмайди.

№8. Қуйида кўмакчилар қайси гапда иштирок этган?

- А) Бир нарса тўғрисида ўйлармиди ёки бош оғриғи кучлимиди, ҳар ҳолда намозшомгул каби ёпиқ эди.
- Б) Товус узр сўраб деди: мен қаср ва гулшанларга зийнат берувчи қушман.
- В) Ҳар ким насиҳат қилишни ёки насиҳат олишни истайди, аммо оз киши уни қабул қилади.
- Г) Фақат қоникмасликгина кишини ўз устида ишлашга ундайди.

№9. Бошқарув йўли бириккан гапни аниқланг.

- А) Камтарона ва оҳиста юриш мусулмонларга хосдир.
- Б) Ёмондан қоч, яхшига қулоч оч.
- В) Кийимнинг янғиси яхши, дўстнинг эскиси яхши.
- Г) Олимжон кулиб юборди.

№10. Қуйида берилган гаплардан содда гапни топинг.

- А) Сатрлар орасида одамни ўйлатадиган, олам сирларидан воқиф қиладиган ноёб фикрлар барқ уриб турарди.
- Б) Жаҳл келганда, ақл қочади.
- В) Ақл идиши чуқур бўлса, обрў тўкилмайди.
- Г) Ҳаммамизда ҳам ўзимизга яраша жаҳл ва инжиқлик бор, аммо Ғафур аканики бошқаларникидан сал ортиқроқ.

№11. Қуйидаги берилган гаплардан тўлдирувчи қатнашган гапни аниқланг.

- А) Аввало онангга, яна онангга ва яна онангга, сўнг отангга яхшилик қил.
- Б) Камтар ва олижаноб Алишер Навоий бобомиз туркий тилимиз асосчисидир.
- В) Кўчада юрсанг, хушёр юр, одобингни сақлаб юр.
- Г) Яхши турмуш яхши меҳнат натижасида келиб чиқади.

№12. Қуйидаги гаплардан миқдор-даража эргаш гапли қўшма гапни аниқланг.

- А) Саида буларни кўриб қанчалик хурсанд бўлган бўлса, ҳужрани кўриб шунчалик таъби тиррик бўлди.
- Б) Кичикка мурувват энг латиф ва энг ёқимли бўлади, гўё озгина сув энг ширин ва мазали бўлганидай.
- В) Хонзода бегим мувозанатини йўқотиб, ёнида бораётган канизга қўл чўзди.
- Г) Кимнинг миясида иллат бўлса, унинг сўзида боғланиш йўқ.

№13. Қуйида эргаш гапли қўшма гапнинг қайси тури қатнашган?

У шундай эҳтиёткорлик билан эмакладики, ҳатто қамишлар ҳам шитирламади.

- А) Тўсиқсиз эргаш гап Б) Мақсад эргаш гап В) Кесим эргаш гап Г) Натижа эргаш гап

№14. Илмий услубга хос гапни аниқланг.

- А) Мухбиримизнинг хабар беришича, ўтган ҳафтада вилоятимизда “Ижтимоий адолатга эришиш учун адолатли бошқарув сари интилиш” номли янги лойиҳа ўз ишини бошлади.
- Б) Кўзнинг ишлаш фаолияти чинакам мўъжиза. Одатда кўзни фотоаппаратга қиёслашади. Кўзнинг шаффоф пардаси остида қорачиқ деган автоматик тўр бор.
- В) Абдусаматқори – секин ва мулойим товуш билан гапирар, ҳеч ким билан баҳслашмас, мушукка ўхшаб мулойим қадам босар эди...
- Г) Ташланганга тош тегмас, деб бежиз айтмаганлар. Олтинчи куни ушбу чақалоқ қолиб, унинг химояси бўлган бошқа чақалоқ ўлиб қолса бўладими!?

Ўқиш ва тушуниш (№ 15-24)

Қадим замонларда бир кишининг учта ўғли бор экан. Вақти – соати келиб, отанинг қазоси яқинлашгач, болаларини ёнига чақириб шундай деди: Болаларим, сизларга қолдирадиган мол-мулким, тилла-кумушларим йўқ. Фақат икки оғиз сўзим бор. Шунга амал қилсангизлар, камлик тортмай, яхши еб, яхши кийиб юрасизлар, дебди. “Уйқуни ширин қилиб ухланглар, овқатни ширин қилиб енглар” дебди-да, омонатини топширибди. Бу гапни катта ва ўртанча ўғил бир хил тушунишибди, кенжа ўғил эса бошқа нарсани уқибди. Катта ўғил ҳовлисига сув септириб, дарахт тагидаги супага қалин жойни тўшаб, вақт-вақти билан ёнбошлаб, отам айтганидай “уйқуни ширин қилиш керак” деб, устма-уст овқатлар қилдириб, “Отам айтгандай овқатни ширин қилиб ейиш шу-да”, дея турли хил таомлар тановул қилиб юраверибди. Ўртанча ўғил ҳам акам отамнинг айтганини ўрнига қўйди, мен ҳам шундай қиламан, деб у ҳам “овқатни ширин қилиб, уйқуни ширин қилиб” яшайверибди. У ёққа ағанаб, бу ёққа ағанаб, еб-ичиб, еган овқатининг ҳам, ухлаган уйқусининг ҳам мазасини билмай юраверибди. Бора-бора ака-уканинг ейишга овқати-ю, кийишга кийими, ётишга кўрпаси қолмай, ночор аҳволга тушиб қолишибди.

Кенжа ўғил темирчилик хунарини ўрганибди. У ишлаб, ҳориб-чарчаб келганда еган каттиқ нони-ю, ичган суви борган сари ширин татийверибди, устига устак давлати зиёда бўлиб кетаверибди....

Бу дунё синов дунёси, унда ҳамма нарса меҳнат, машаққатга боғлиқ. Ким меҳнат қилса, роҳат кўради. Ким дангасаликка ўрганиб, мунтазам равишда роҳатга майл қилса, роҳатдан маҳрум бўлади ёки унга асло эришолмайди. Шунинг учун ҳам донолар: “Агар чарчашни хоҳламасанг, чарчагин!” дейишган. Яъни “Машаққатлардан қутилиб, роҳатга эришмоқчи бўлсанг, аввал машаққат билан меҳнат қил, ундан кейин чеккан машаққатларинг эвазига умр бўйи роҳатда яшайсан”, деганидир бу.

№15. Донолар умр давомида инсонларни нима қилишга чорляптилар?

- А) Кўнгли тусаган нарсани қилиб, еб ичишга.
- Б) Машаққат билан меҳнат қилиб, роҳатда яшашга.
- В) Дўст орттиришликка чорляпти.
- Г) Бойлик орттиришга ва сарфлашга.

№16. Матндан ўзингиз учун нима олдингиз?

- А) Роҳат
- Б) Ўғит
- В) Совға
- Г) Тажриба

№17. Ака-укаларнинг ичида меҳнат қилишдан қочмаган бу - ...

- А) Тўнғичи
- Б) Ўртанчиси
- В) Кенжаси
- Г) Ҳеч кимиси

№18. Отанинг насихатини қандай тушундингиз?

- А) Ширин уйқу ва ширин овқат барака, ризқ келтиради.
- Б) Ота дуосин олсанг ҳаётда роҳат кўрасан.
- В) Ҳалол меҳнат билан топилган ҳар қандай таом мазали, ҳаёт эса баракали бўлади.
- Г) Ейишга овқатинг қолмаса мазза қилиб дамнингни ол, барака ўз ўзидан келади.

№19. Нега акалар шу ҳолатга тушишди?

- А) Бирдамлик йўқ.
- Б) Ҳунари йўқ.
- В) Манмансираган.
- Г) Ишёқмас.

№20. Ота фарзандларига нима деди.

- А) “Уйқуни ширин қилиб ухланглар, овқатни ширин қилиб енглар”.
- Б) “Меҳнатни қилиш шарт эмас вақти келиб қилсангизлар бўлади”.
- В) “Устма-уст овқатлар қилдириб, дарахт тагида мазза қилиб дам олинглар”.
- Г) “Ҳунарингизни ишга солиб ҳалол меҳнат қилинглар ва оилангизни асранг”.

№21. Ота фарзандларига икки оғиз сўзига ҳаёти давомида амал қилсалар қандай яшашини уқтирди?

- А) Ҳаётда камлик тортмай, яхши еб, яхши кийиб юрадилар.
- Б) Ҳаётда Тилло-кумушларга кўмиладилар.
- В) Ҳаётда барча бойлигидан мосуво бўладилар.
- Г) Ҳаётда у ёққа, бу ёққа ағанаб еб-ичиб, уйқуни мазасини билмай ўтаверадилар.

№22. Матни қандай номлаган бўлардингиз?

- А) Ҳалол меҳнат.
- Б) Ширин уйқу ва ширин овқат.
- В) Уч оға-инилар.
- Г) Кенжа ўғил.

№23. Муаллиф айнан ушбу матн якунида гапни нима учун уч нуқта билан тугатди?

- А) Мазмунан тугалланмаган дарак гаплар охирига кўпнуқта қўйилади.
- Б) Мазмуни аниқ очилмаган гаплар охирига кўп нуқта қўйилади.
- В) Кутилмаганда бир фикрдан бошқасига ўтиб кетишликда кўп нуқта қўйилади.
- Г) Гапда берилган санокдаги қаторни яна давом эттириш мумкинлигини, унинг тугамаганлигини кўрсатиш учун кўпнуқта қўйилади.

24. Ушбу матн мазмун ва маъно жиҳатдан қайси ҳикояга яқин?

- А) “Уч оға-ини ботирлар”.
- Б) “Ота васияти”.
- В) “Меҳнаткаш ўғил”
- Г) “Олтин олма дуо ол”.

№25. А.Навоийнинг тўрт девондан иборат китоби қандай номланади?

- А) “Тарихи мулки Ажам”
- Б) “Тарихи анбиё ва ҳукамо”
- В) “Ҳазойин ул-маоний”
- Г) “Муҳокамат ул-луғатайн”

№26. З.М. Бобурнинг ушбу рубойиси қайси мавзуга оид?

Рафтори-ю қаддиға равоним садқа,
Бир боқишиға икки жаҳоним садқа,
Оғзи-ю белиға буду нобудим сарф,
Кўзи-ю лабиға жисму жоним садқа.

- А) Самимият
- Б) Муҳаббат
- В) Яхшилик
- Г) Одоб

№27. А. Ориповнинг “Биринчи Муҳаббатим”) шеърдан олинган “Йўлни йўқотса одам-муҳаббатга суянгай” мисрасини изоҳланг.

- А) Севган ёрига
- Б) Аллоҳга
- В) Жойнамозга
- Г) Туйғуга

№28. Ч. Айтматовнинг “Асрга татиғулик кун” романида Найман она дафн этилган жой қандай номланади?

- А) Оқмоя
- Б) Сарйўзак
- В) Она Байит
- Г) Найман она

2-қисм. Бу бўлимда 2 тест топшириг бор.

Синовнинг бу қисми мос келтириши вазифаларидан иборат. Чап томонда берилган ҳар бир элементга ўнг томонда берилган элементларнинг ичидан мос келганини танланг (б.а. мос келган икки элементни бирлаштиринг). Устундаги бўш жойларга мос келган рақамни зинг.

2.1. Қуйида адабий жанрларни мазмун моҳиятига қараб мослаштиринг.

А) Пародия	1) Воқеий ҳодиса ёки афсоналар баён қилинган эпик асар; сюжетнинг мураккаблиги жиҳатидан романдан кўра соддароқ бадиий асар бу... дир.
Б) Қисса	2) Воқеликни аллегорик (киноявий) ва символик (рамзий) образлар ёрдамида ифодаловчи, реал турмуш ва одамларнинг кўринишлари, характер кирраларини киноя, кесатиш, кулгу, ғазаб каби хусусиятлар воситасида очувчи, “қиссадан ҳисса” чиқарувчи эпик жанр бу... дир.
В) Ҳикоя	3) Бир шоирнинг шеърдан икки ёки тўрт сатр олиб, уни ҳазил тариқасида давом эттиришлик.
Г) Масал	4) Киши ҳаётида бўлган бир эпизодни тасвирлаш, бирор нарсанинг оғзаки баёни, тафсилоти насрий йўл билан ёзилган кичикрок бадиий асар бу... дир.
	5) Тайин ғоявий бадиий ва шаклий шартларга биноан яратилган тўрт мисрадан иборат фалсафий, ахлоқий, таълимий ёки ишқий мавзудаги асар.

